

Q. D. O. M. B. V.

DISSERTATIO INAUGVRALIS MEDICA

DE

NOXIIS QVIBVSDAM
CIRCA MEDICAMENTA
OFFICINALIA.

QVAM

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO

DOMINO

GVILIELMO HENRICO

DVCE SAXONIAE, JVLIIACI, CLIVIAE, MONTIVM, ANGARIAE,
WESTPHALIAE RELIQA,

AVCTORITATE ET CONSENSV GRATIOSISSIME FACVLTATIS MEDICAE
IN ALMA SALANA

PRÆSIDE

HERM. FRIDER. TEICHMEYERO

HEREDITARIO IN CAMSDORFF ET WENIGEN-JENA,

PHILOS. ET MED. DOCT. ANAT. CHIR. ET BOTAN. P.P.O. SERENISS. SAXON. DVCVM VINAR.

ET ISENAC. CONSILIARIO AVL ET ARCHIATRO, ACAD. NAT. CVRIOS. IMPERIAL.

LEOPOLD. CAROL. ET REG. SOC. SCIENT. BORVSS. SODALI,

PATRONO PRÆCEPTORE ET HOSPITE PIE VENERANDO

PRO LICENTIA

SVMOS IN ARTE MEDICA HONORES INSIGNIA ET PRIVILEGIA

DOCTORALIA MORE MAJORVM LEGITIME CAPESSENDI

PVBLCÆ ERVDITORVM DISQVISITIONI EXPONIT

AVCTOR

SIGISMVND. IACOB. HOCHSTETTERVS

BVRGSTALLO WVRTTEMBERG.

IN AVDITORIO MEDICO, HORIS ANTE - ET POMERIDIANIS

AD DIEM XXXI. MAJI MDCCXXXIIX.

JENÆ, LITTERIS CHRISTIAN. FRANCO. BVCHII.

ILLUSTRISSIMO ATQUE EXCELLENTISSIMO DOMINO,
DOMINO

JOANNI ANTONIO
DE SCHAFFGOTSCH,
S. R. I. COMITI,

AC SEMPER LIBERO DE ET IN KYNAST,
LIBERO BARONI IN TRACHENBERG, HÆREDITARIO
DOMINO DYNASTIARUM GREIFFENSTEIN, KYNAST &c. &c.
AUREI VELLERIS EQUITI.

SACR. ROM. CÆS. REGIÆQUE CATHOLICÆ MAJESTATIS
CONSILIARIO ACTUALI INTIMO,
CAMERARIO,

IN DIÆTALIBUS PRÆSIDI ET SUPREMÆ REGIÆQUE
PER UTRAMQUE SILESIAM CURIÆ DIRECTORI,
NEC NON
DUCATUUM SCHWIDNICENSIS ET JAUROVIENSIS CAPITANEO,
SUPREMO HÆREDITARIO AULÆ PRÆFACTO ET AULÆ
JUDICI MERITISSIMO ETC. ETC.

COMITI, DOMINO AC MÆCE-
NATI SUO GRATIOSISSIMO
PERENNEM PROSPERITATEM.

ILLUSTISSIME ATQUE *EXCELLENTISSIME,*

S. R. I. COMES,

DOMINE MÆCENAS GRATIOSISSIME.

Tnter Thesauros, quos Si-
lesiorum montes Gigan-
tēi in cryptis & penetra-
libus suis affatim condunt,
cardinales fere sunt aquæ
nostræ thermales. Nam licet nihil splen-
didius auro, nihil utilius ferro, nihil niti-
dus adamante, quæ singula cum simili-
bus

) (2

bus in Sudetis reperiuntur ; nihil tamen
salubrius Thermis nostris, quæ hic perenni
flumine saliunt , aquamque foteriam
dulci murmure ebulliunt. Vendicant si-
bi Bajarum, Fabariensium, Aquisgranen-
sium, Carolinarum, Tœplicensium, Lan-
deccensium & quarum non? gloriam, &
tantum non, dudum multum inclaruere,
sed & adhuc annue secunda & semper re-
pubescente experientia maximopere incla-
rescunt. Cumulatur illarum fama, quod
longo jam ab ævo Illustrissimos & Excel-
lentissimos Comites, DOMINOS DOMI-
NOS DE *SCHAFFGOTSCH*, bellandi
sædique potentes, tenuerint & adhuc te-
neant Heros & Proprietarios; quantos
Codros! quantos Titos! quantos Numos!
Quis tantis sub alis non belle vixerit?
Quam lætè, quam tranquille, quam pro-
spere hic fit vitam agitare, ego tenuis qui-
dem, sed novissimus testis testatum facio.
Paucis multa dicam: vivo mea forte con-
tentus

tentus, felix, beatus. Ast unde hæc fortuna fors? Hujus post Deum teroptimum unice Clementissimum & Generosissimum *STEMMA SCHAFFGOTSCHIANUM* Autorem agnosco. TIBI cum primis ILLUSTRISSE ET EXCELLENTISSE DOMINE COMES, res meas secundas, tempora prospera & Gargara bonorum debeo. Per TE cœpit, per TE durat, per TE & tanto Patre dignas, generosissimas mellitissimasque PROPAGINES, jam nunc arte & marte clarissimas, perenabit mea prosperitas. Hem! me felicem! quin felicissimum! nisi hæc fata læta immerenter me tangerent & summæ TUÆ Benevolentiæ, qua ceu clementissimus Pater Patriæ in subditos & cives nunquam non abundas, solummodo adscribenda essent. Jam pridem quidem manifestas & chartaceas dare grates, ceu fert literatorum conditio, cordate molitus sum; sed ut plurimum vanum & syl-

)(3 vestre

vestre meum scribendi genus hac de re me
abarcuit. Nunc autem propositum hoc
devinctum procrastinare nequeo. Acci-
pe ergo ILLUSTRIS-SIME, EXCEL-
LENTIS-SIME COMES, ET DOMI-
NE GRATIOSIS-SIME pro tot faventi-
tis in me indignissimum hactenus col-
latis, has publicas & diu debitas gratias, è
pio & sincerrimo pectore depromtas, &
gratiosè permittè, quo schedulas sequen-
tes *de modo utendi & regimine in Thermis
Silesiorum Hirschbergensibus observandis*
debita, qua possum, reverentia, humilli-
me inquam, in gremium TUUM depo-
nam, NOMINIQUE TUO ILLU-
STRIS-SIMO ET EXCELLENTIS-
SIMO ceu gratitudinis alicujus tesseram
subjectissime inscribam. Equidem non
sum nescius, munus, quod offero, vile le-
visissimumque esse, & quod tanto COMITI,
tanto DOMINO, tanto MÆCENATI
vix offerendum. Ast ne illud quidem i-
gno-

gnoro, TE, ILLUSTRISIME ET EX-
CELLENTISIME COMES tam
inufitatae Clementiae & humanitatis ex-
emplum prodere, ut, quod in gremium
TUUM deposuerint demiffiffimi clientes,
id non tam conditione fui, quam eorum,
qui pofuerunt, pietate votoque metiaris.
Quamobrem fpero, fore, ut, quod pia de-
bitaque ductus obfervantia exhibere aufus
fum, id oculis gratiae plenis, uti foles, a-
fpicias, praefertim cum inquilina fint, & the-
fauros TUOS vernaculos atque Gargara
Tua Patria attineant. Ego interim sum-
MUM NUMEN continuis flagitabo fufpiriis,
ut TE, ILLUSTRISIME ET EX-
CELLENTISIME COMES, Gene-
rofiffimumque TUUM STEMMA, pu-
blico bono natum & datum in Reipublicae
ulterius emolumentum, Patriae diutinum
ornamentum, iuftitiae momentofum ful-
cimentum & clientum, inter quos & me
impofterum gratiofe refpicias, exoptatum
fola-

solatium, per plures annos sospitem & incolumem fervare velit. Dum vitam largietur divinum NUMEN, non desinam cœlitus perennantem gloriam & gratiam divinam, quæ instar omnium est, apprecari

ILLUSTRISSIME COMES,
EXCELLENTIÆ TUÆ

Halæ Magdeburg, d. IX. Sept.
A. R. S. 1739.

observantissimus & subjectissimus

Cliens

CHRISTIANUS BENED. SCHNEIDER.

Q. D. B. V.
P R Æ F A T I O.

Triplicem medendi methodus agnoscit fontem, Diæticum, Pharmaceuticum, Chirurgicum Pharmaceuticus, de quo res mihi jam esto, haud ultimum occupat locum, & in ullus, profecto & hic suo dignus est elogio. Dispersit ille in partem Galenicam & Chemicam; utraque tantam ex suo loculo exhibet remediorum copiam, ut vastissimus medicamentorum sic dictorum officinalium exinde prosteret campus. *Quum vero secundum mentem b. CHRIST. LANGII in miscell. p. 145. tam agrotantium vita, quam medicinæ gloria & medentis fama in remediorum dextre paratorum sinceritate omnino atque certitudine consistat, & tamen circa hanc ipsam uberrimam supellestem, teste experientia, variis modis exsurgant noxia concreta, haud immerito censura fontem hunc indigere reor, elogiis jam supersedens. Occurrunt tot tantique circa remediorum preparationem errores, varii generis noxas post se trahentes, ut mirum sane sit, quod non crebrius tristiores eventus exinde contingant. Fit idcirco, quod haud raro medicus, artis suæ alias satis gnarus, conqueratur, si expectationi haud respondeant experimenta. Fit, ut sæpius medici, imprimis juniores, ob res toto genere sinistre cedentes in medendi perturbentur methodo, maximeque confusi redantur, ubi error hæreat, vel cur adeo rebellem morbus*

A sese

sese gerat, plane nescii. *Instructissimi enim, sunt verba b. BOHNII in offic Med. dupl. farragine medicamentorum potentiorum accedimus infirmos, recedimus vacui & vani, non sine pudore, ac artis ipsiusmet vilipendio.* Adeoque res est haud levioris momenti, imo in illa totus medendi cardo versatur, certus ut fiat de iis, quæ ad debellandum, depellendumque morbum in usum trahit, medicus Humanum enim est, de quo luditur, corium, neutiquam lana caprina, nullusque amplius restat dissensus, quin sanitas hominis thesauros inter mundanos principem tueatur locum; hinc laudatus BOHNIVS l. c. ait: *Investigatio ac preparatio remedium perita præstantissimum ac desideratissimum est artis momentum, & medendi artificium potissimum in eorum adparatu adæquato consistit.* Hæcce perpendens, ego, quippe cui fontem pharmaceuticum penitus paulo inspicere licuit, operæ pretium duxi, loco speciminis, quod inaugurale vocant, & leges edere jubent, NOXIA QUÆDAM CIRCA MEDICAMENTA OFFICINALIA paulo pervestigatius inquirere, & pro quantuliscunque pertractare viribus. Protector de injuriandi animo, fidem enim Pharmacopæis juramento comparatam derogare nolo, loquor saltem experientia edoctus, odiosa tamen est veritas, odiosa sunt exempla; interim vero largior, inveniri adhuc tales, in quod non omnia & singula a me relata redundant. Arduum foret & nimis prolixum, omnia, quæ circa hanc materiam monenda essent, eruere si conare, ne vero differtationis transgrediar limites, sat erit, ea tantum, quæ maxime necessaria visa mihi sunt, delibasse, & felicioribus ingeniis rem hanc arduam, & ad infirmorum salutem quam maxime vergentem, ulterius pertractandi occasionem dedisse. Faxit cœlistis archiater, ut cuncta in supremi nominis sui gloriam; ægrotantiumque salutem cedant. Tu vero, quisquis es, Lector Benevole! prima hæc & levivendia studiorum meorum conamina & qualescunque ingenii foetus æqui bonique consule, mihique fave.

DIS-

DISSERTATIO INAUGVRALIS
DE
NOXIIS QVIBVSDAM CIRCA MEDI-
CAMENTA OFFICINALIA.

§. 1.

SVb *medicamentorum officinalium* nomine comprehendo omnia tam simplicia, quam composita, Galenica aequae ac chemica, quae in officinis pharmaceuticis quotidie prostant, & per longam experientiam probata, usibus medicis inserviunt. Opponuntur haec medicamentis magistralibus, i. e. ejusmodi compositis, quae ad indicationem praesentem specialem & individuaalem a medico ordinantur, nec antea in officinis ita mixta venalia extant; hinc & non inepte extemporanea salutaris possent. *Noxium* dico omne id, quod non directe solum, verum etiam indirecte damnum inferre, statumque rei quocunque modo deteriore reddere valet.

§. 2.

Primum inter noxia ista locum tenet ipsa *medicamentorum officinalium abundantia*, quae tanta & adeo diffusa est, ut artis profecto sit, ex insigni tali farragine, optima & profuso maxime idonea seligere. Objicies forsitan, quod superflua non noceant. Sed tritum hoc ubivis veritati consentaneum esse, tantum abest, ut potius noxam ex abundantia scaturientem in totas redundare respublicas hoc loco demonstrare in proclivi sit. Quotidiana in vulgus est de medicamentorum graviore pretio querimonia; pertimescitur idcirco medici Recipe, vitaturque, praepriis a tenuioris fortunae hominibus, cane pejus & angue, nec nisi spe decollata, & morte jam foras pulsante ad hanc anchoram decurritur, ast

- - - fero medicina paratur,
 dum mala per longas invahere moras;
 quum medicum debito tempore præterire idem sit, ac pe-
 nitus ipsum spernere. Quot quæso propero passu adeunt
 agyrtam, carnificem, pseudomedicos, aliosve varii ge-
 neris temerarios empyricos, per leges publicas exturban-
 dos, quibus extremum fortunarum suarum obolum una
 cum vita committunt, solo nixi solatio, simplici ita sumtu
 rem peragi posse, cum medicum consultando duplex &
 conditioni suæ impar requiratur impensa. Negliguntur re-
 bus sic stantibus reipublicæ cives, fatisque cedere sæpissi-
 me coguntur, qui tamen rationalis medici, ad primum
 mox mali sensum accersiti auxilio, istis subripi fatis adhuc
 feliciter potuissent.

§. 3.

Pretium medicamentorum officinalium ob ipsorum copiam
 maximopere adaugeri, nullus, accuratius paulo rem in-
 spiciens inficias ibit. Intret quis quæso pharmacopolia,
 utpote medicorum promptuaria, obstupescet is fere de insigni
 vaforum copia, primo mox intuitu oculos feriente. Sed
 quid hæc pauca? tantum enim abest, hisce omnia includi
 cancellis, ut potius multæ adhuc cameræ supersint, ubi
 tot adhuc continentur medicamentorum tam simplicium
 quam compositorum centena, ut ipsemet sæpius possessor,
 quæ possideat, vel quæ non, ignoret. Et quid mirum?
 cum hodie vix aliquot rerum millia ad officinæ rite consti-
 tutæ titulum impetrandum sufficiant. Omnia hæc num-
 morum ope pharmacopola acquisivit, omnia labore stipen-
 da sunt. Alia inter hæc præ aliis feliciora in usum cedunt
 frequentius, alia rarius, rursus alia non nisi rarissime, quæ
 interim temporis successu corruptelam subeant, necesse est.
 Alia ut jam linquam, sint saltem exempli loco herbæ, ra-
 dices, flores, semina, & aquæ destillatæ simplices. Quot-
 annis recentia requiruntur hæcæ, & non nisi labore,
 sumtibusque restituuntur, cum tamen vigesima vix pars
 prio-

priori anno asservatorum in usum tracta fuerit. Omnia tandem eo tendunt, ut medicamentorum pretia ita adaugeantur, ne pharmacopæus detrimentum ex suo capiat negotio, quamobrem ita res instituitur, ut minus usitata & corruptelam perpeffa una sub magis usitatis persolvantur, sicque unum alterum absorbeat; cum potius omni cura eo tendendum esset, ut medicamenta, pauperibus æque accitioribus necessaria, minori obtineri possent sumtu. Patet hinc, QVERCETANVM, LVDOVICVM, BOHNIVM, aliosque cel viros haud absque prægnanti ratione privatam medicamentorum præparationem & dispensationem, publicæ longe prætulisse; hac enim stante unusquisque medicus pauca tantum selecta, ad praxin selectiorem necessaria præpare, inutilia vero ablegare, sicque ea, quæ nunc in officinis publicis sunt per plures personas, ipse solus perficere posset. Et quis quæso non videt, hoc modo mille erroribus in tabernis istis quotidie fere evenientibus obicem poni posse, imo ex præparatione propria artem ipsam semper majus adhuc incrementum capturam, adeoque medicos ipsos indies peritiores evasuros fore. Nonne pharmaca hujusmodi magis tuta, magisque genuina merito dilaudari possent. præ istis, in pharmacopoliis non semper ex charitate christiana sed haud raro quæstus tantum gratia paratis? sunt enim, quos parum refert, an a suis æger sanetur præparatis, nec ne, solis mercibus distrahendis inhiantes. Hæcce sunt emolumenta, tale est levamen evidentissimum, tale sumtus compendium, quæ ex laudata dispensatione privata & in ægros ipsos, & in totas republicas redundare possent.

§. 4.

Culpa crescentis medicamentorum copia unice fere in medicos ipsos redundat; sunt enim, qui tali farragine adeo delectantur, ut singulæ istorum formulæ totis fere metiri queant ulnis. Inmemores sunt hujusmodi corrafores, dicuntur utius Helmontiani, quod pauca sint, quæ medicum nobis

litant, modo quis rectam iis utendi rationem cognitam & perspectam habeat. Cujus veritatem & ipsa confirmat experientia, cum felicissimi recentioris seculi practici in praxi sua selectiori, semota ingenti remediorum farragine, modico tantum istorum selectu rem omnem eventu satis fausto expediant. Hinc de medicamentorum studio diffuso ill. FR. HOFFMANNVS in præfat. ad Tom. III. Med. rat. System. ita scribit: Adeo increvit medicamentorum ex uniuerso natura penuriam simplicium & compositorum, indigenorum & exoticorum, Galenicorum & chemicorum suppellex, ut propter immensum fere numerum nec diligentissimus ad singulorum penitorem cognitionem periringere queat, primum vero artis opera tentans non posse non minus turbari atque confundi; & paulo post: sub tanta, ut prostat, medicaminum multitudine, medens ad veram singulorum notitiam perveniet. & solidi quid in praxi præstabit nunquam, sed potius una cum natura eximie turbabitur. Sunt, qui ex academiis in patriam modo redeuntes & scientiam in arte sua divulgare gestientes, ad syllabum, quem ex materia medicæ collegio reportarunt, recurrunt, hinc conjiciunt, atque consarcinant res mirum in modum, modo hæc, modo illa, ita ut haud raro ægritudine ipsa molestius evadat medicamentum; sæpius minime usitate desiderant, & auctoritatem adfectantes Doctoralem, ea, quæ nondum in officina prostant, extemplo parare jubent, & præsertim nova insigniter repant. Alii, emunctioris naribus juvenes medici selectum quidem instituere melius norunt, habet tamen sua unusquisque propria, prout hæc vel illa ipsorum præceptores plenis dilaudare buccis consuevere; placet enim huic cothurnus, illi sandalium, aliis perovela ocrea.

§. 5.

Nolo vero, ut quis me iis putet assentientem, qui omnia fere medicamenta exilio adficiunt, & præter paucorum pulverum, paucarumque guttularum exhibitionem, totum curationis negotium rationali mandant *nimis*, neutiquam enim id facere animus mihi est, sed, ut selectus tan-

tantum instituat, minusque necessaria relegendur, sua-
 for sum, secundum b. ac ill. G. W. WEDELII mentem, qui
 in Amoen. mat. med. p. 41. ita ait: *Tanta est medicamen-
 rum copia, ut non tam de inventione amplius, seu accessione pluri-
 um, quam de imminutione seu selectu debeamus esse solliciti. Non
 tamen curia suppellectili instructum esse oportet medicum, sed copia
 rerum, copia materia medica, ita ut non tam molem simul solam,
 quam virtutem aestimemus, memores, plus valere unum granum
 piperis, quam centum grana papaveris. Selectus exercitus militi-
 bus constans robore corporis & animi praestantibus, praestat saepe co-
 piose pbalangibus. Medium igitur tenere beati; est enim
 modus in rebus, sunt certi denique fines, quos ultra citra-
 que nequit consistere rectum.*

§. 6.

Nec tamen copia jam praesente alii contenti esse vo-
 lunt, sunt enim, qui arrogantia medica adeo tenentur, ut
 ex mero nomen suum atque gloriam in diffusa quoque loca
 divulgandi pruritu, medicamentum novum excogitent, id-
 que titulo hyperbolico & suo nomine insigniunt, atque ad
 sidera usque attollunt, cum tamen re ipsa nil novi sit,
 nec praeter titulum peculiare quid praeter aliis jam satis in offi-
 cinis profertantibus praestet, sed cum iis plane symbolizans
 & pari passu ambulans deprehendatur. Alii, nova qui-
 dem composita non parturientes, simplicibus tamen dele-
 ctantur novis exoticis, viresque specificas in iis quaerunt,
 quorum tamen analysis adcuratior itidem satis superque
 docet, ejusdem prorsus illa ipsa esse farinae, ac multa alia,
 quorum ubertate officinae jam satis turgent. Horum aequi-
 pollentia, imo validiora saepe praeter foribus passim nobis na-
 scuntur, viribus integris, facilique pretio ubivis habenda,
 & vel colore tantum, figurave extus, intus vero parum aut
 nil differentia. Quid enim quae in Balsamo Rankasyri,
 quid in Gummi Kikckunemalo, Corticibus Massaji, Put-
 tuk & Sujaba, Faba S. Ignatii, Herbis Paragrai Indica,
 & Sinica virtuosa, Radicibus Mungos, Ninsing, Anti-Py-
 retica

retica Indica, Oleis Casminaris, Cajeputi, Culilabani, Canang, Puirat, Terra Tartzuc Sinenfium, aliisque novis quæris, quod non in aliis jam dudum usitatis abundanter delitescat? *Dandum est aliquid*, ait b. ac ill. G. W. WEDELIVS l. c. p. 42. imo plurimum experientia, etiam seculorum effluxorum, unde nec veterum materiam spernere debemus vel vilipendere, modo selectum adhibeamus, selectum in materia ipsa, selectum in preparando, selectum in componendo, ita nitidam & sufficientem habebimus copiam. Patet igitur, tria, quatuor, vel plura ista medicamentorum officinalium millia, absque artis salutaris mutilatione, & salva conscientia, ad decimam reduci posse partem. Ast piget reformationi huic diutius inhære, cum jam dudum b. ac cel. RIVINVS in Dissertat. de censura medicamentorum officinalium, aliique censores strenui, Augiæ hujus stabuli purgationem laudabiliter quidem, frustra tenen, & inerti conatu, exoptatoque successu neutiquam respondente, susceperint.

§. 7.

Converto me jam ad *noxia ex aliis fontibus scaturientia*, quorum ingens sane cohors. Proficiscuntur alia ex negligentia, alia ex ignorantia, plurima ex avaritia, ceu Lerna nequitia, fraudis, imo omnium malorum. Avaritia fons est, ex quo scaturiunt perditissima istæ substitutiones, quid pro quo dictæ; detractiones ponderis pretiosorum, hujusque compensatio vilioribus facta; selectus ad compositiones minus utilium, viliorum, corruptorum; comparatio & emtio exoricorum minus selectorum, sed infimæ fortis potius; emtio preparatorum talium, quæ tamen ad genuina & minus fucata ipsa obtinenda propria elaborari manu & debuissent, & facili negotio potuissent; asservatio veterum; imo & sexcentæ adulterationes aliæ.

§. 8.

Multi dantur pharmacopœi, qui *asservationem rerum ultra durationis terminum extendunt* (§. 7.), & loco restitu-
tionis

tionis annuæ, vel aliis stas temporibus necessaria (aliorum enim vires ocys, aliorum tardius paulo languescunt) retinent vetusta per annum alterum atque iterum alterum, imo sæpius per plura usque lustra, ipsaque, licet viribus spoliata sint penitus, in præparatione medicamentorum nihilo secius in usum trahunt, adeoque pro bonis ac integris venditant. Duplicis hæc existunt generis, sunt enim vel talia, quibus nulla amplius superstes est virtus, quin potius profus effecta atque emortua sint; vel talia, quæ non modo partibus laudabilibus plane destituta sunt, sed & horum loco peregrinas atque heterogeneas induerunt, adeoque revera in prava, & facultate nocendi pollentia fatiscunt.

§. 9. Ad classem primam (§. 8.) permulta referenda essent, verum ne pagellæ hæc nimis intumescant, pauca tantum adferam. Exempli loco igitur sint Rad. China, Fœnic. Gialap. Ipecacuan. Hermodact. Pœon. Rhabarb. Sarsapar. Turpeth alb. Inter fructus: Jujuba, Sebestæ, Dactyli, Caricæ, siliq. dulc. Pittachiæ; porro semina calida aromatica, species aromatizata, pulveres odorati, aliaque plura, tam abs Regno vegetabili quam animali suggesta, quippe circa quæ talis (§. 8.) partium corruptio, perditioque præprimis occurrere solet. Officinalia medicamenta sunt vel indigena, a pharmacopœo ipso colligenda; vel exotica, ex mercatorum peregrinorum manibus comparanda. Indigena ut sint incorrupta, recentia, quotannis ipsorum collectio severe urgenda est. Exoticorum ætas, quum a priori cognosci hæud queat, a posteriori indaganda est, secundum qualitates nempe exteriores, quatenus istæ in sensus incurrunt. Neutiquam vero semper characteres visibiles rerum perditionem manifestant, quin etiam toto genere sæpenumero deperditæ, viribusque orbæ res esse queant, absque eo, quod oculis suspecti quid sese prodant. Non desunt tamen criteria, quibus uniuscujusque rei qualitates

litates discerni queunt, modo penitioem quis, perspetamque rerum cognitionem sibi acquisiverit; evolvi circa hanc rem possunt lexica pharmaceutica & scripta historiae materiae medicae VALENTINI, POMETI, L'EMERY, DAHLII; nec non CASP. HOFFMAN. Tr. de Med. Offic. 1738. Lugd. Bat. editus.

§. 10.

Alteram ad classem (§ 8.) inter alia præprimis pertinent corpora paribus sulphureis vel explicitis vel implicitis plus minus facta. Sperma Ceti temporis successu rancorem nauseabundum cum colore flavescente induit, ubi tunc ne vestigium quidem pristinae virtutis amplius præbet, quin potius sal istud mitius, blandiusque resolvens sub pinguedine egregie demulcente conditum, in acre, irritans, nauseabundum, effectui desiderato plane contrarium fatiscat, & naturæ humanæ inimicum evadat, adeoque accersat magis mala, quam averruncet. Hujus quoque commatis sunt alia iisdem principiis gaudentia, ut Oleum Amygdal. dulc. similiaque ultra durationis terminum asservata. Egregie circa hanc rem cel. BOERHAAVE in instit. Chim. Tom. II. p. 84. ita scribit: *Sed quam notabile est in oleis hisce proprietas? quam cito, calore tantum 70. graduum tantum a pristino degenerascunt ingenio absque ulla omnino alieni admisione. Enimvero de crasso tenue fit. De blando acre. De dulci amarescens. De insipido fere rancidum. De albo flavescens. De anodyno erodens. De laxante inflammans. Omnes quidem hæc mutationes satis cito ita contingunt, paucis nempe diebus æstivo calore. Ast quanta mutationes? Oleum amygdalinum recens linctu asperas Angina fauces pulcherrime mulcet. Oleum idem post paucos dies linctum ab homine sano integras ejusdem fauces subito inflammat. Quoque dulcius fuerat recens, eo acrius rancescens & veterascens. Hinc amygdala, nuces juglandes, Pistachia, quam tetra, postquam rancida, quam promissa Anginam provocantia ad guttur, quam facile febres excitantia, per ancensas fauces, oesophagum, ventriculum, intestina. Distite hic medici! in acutis dum suaderis usum salubrem amygdalini olei, curate, pressum sit de amygdalis non rancidis, ut recens pressum urentis Syrio non sit nychthemero antiquius. Eundem etiam censum subeunt*

subeunt Spec. Dia Tragac. Pulv. Haly contra Phthisin, Pulv. Anonymus; imo reor, b. cel. STAHLIVM ex solo hoc capitefemina IV. frigida in praxi sua adhibere noluisse, quin eorumdem usum potius disuasisset, verens semper, ne rancore infecta recentibus substituantur in officinis, unde non posset non medicamentum minus salutare, sed nocendi facultate pollens evadere; id quod etiam de aliis hujus farinae feminibus, fructibusque valet.

§ 11.

Huc etiam externa quaedam referenda veniunt Axungia viderarum recens in oculorum quibusdam adfectibus egregie demulcet, & ope salis mitioris latitantis blande detergit; vetustior evadit acris, rancida, & irritando, vellicandoque, tenuissima illi structurae facile inflammationem, adeoque auxilii loco noxam infert. Unguenta, ut Ung. alb camph. & simplex, Ung. Rosat. Ung. Infrigid. Gal. Ung. de Nihilo. Olea cocta atque expressa, partim demulcendi, partim temperandi, partim emolliendi sine in usum trahuntur, verum nullus horum obtinetur effectus, si vetusta sint, & rancore imbuta, quin potius mediantibus partibus istis acris in apricum productis fibras irritent, vellicent, stringant, statinque humoris subsistentis adaugeant.

§ 12.

Inter multa alia, quae facile noxiam catastrophem temporis successu subeunt, locum etiam habet *Tinct. Mart. y. low.* egregium alias in morbis chronicis medicamentum aperiens, quae vero, nisi recens, dulcis, blanda, linguam minus feriens sit, nullo modo effectui expectato respondet, quin potius acida, adstringens, & plane alius, imo nocivae prorsus prosapiae evadat, & a core suo peregrino rem omnem in pejus vertere queat. Par ratio est *Tincturae martis pomatae.* Cum vero brevi temporis spatio hoc contingat, id agendum est, ut semper tantum, quantum ex vase desumitur, statim ex alio minore (quorum plura asservata sint repleta), restituatur, vitro enim semper repleto permanente, integra quoque permanet *Tinctura*, & sine ulla virium jactura,

quod vero alias ob aerem, ceu certissimum rerum corruptorem, accedentem, & motum intestinum facilius inferentem, haud fieret. Huc & pertinent *Elaosacchara*, quae, nisi itidem aeris accessus arceatur, facillime rancorem induunt, imprimis, si cum vitello ovi parata sint. *Flos Cassia* paucarum hebdomadum spatio acescit, ad quam quidem noxam avertendam pharmacopoei saccharum addi solent, ope cujus vero non potest non castratus, & expectatione inferior evadere.

§. 13.

Corpora, quae Regnum minerale suggerit, in se quidem spectata catastrophem talem haud subeunt, neutiquam tamen hac censura exempta sunt eorundem *preparata*, sic dicta *chimica*; haec temporis decursu minus tuta evadere, extra omnem positum est negationis aleam. Ipsemet testis sum emeseos gravioris a gr. X. Antim. diaph. vetustioris, in diversis subjectis excitatae. Dosis Tartari emet. proventioris aetatis, nullis amplius certis includi potest cancellis, sed effectus edit dubios, incertos, graviores. Praestat hinc, tum ab hisce, tum ab aliis, v. g. Bezoardico min. Antihetico Pot. Diaphoretico martiali, Regulo Antim. medicinali, Sulphure Antim. aurato, Turpetho minerali, aliisque hujus farinae vetustioribus profus abstinere. Mercurius vitæ, in se jam satis periculosum emeticum, in magis tale successu temporis fatiscere visus est.

§. 14.

Pravorum atque futilium in officinas ingressus (§. 7.) modo pharmacopoei ipsius, modo mercatoris sive aromatopolæ, a quo coemta sunt, culpa fieri solet. Prius fit, quando istiusmodi homines, nimio lucri desiderio detenti, ob sordidam avaritiam, adulterata, corrupta, castrata, cascata, aliaque malæ notæ minori pretio sibi comparant, & pro sinceris ea venditando, turpe exin lucrum petunt. Posterius occurrere nonnunquam involuntario, inscioque pharmacopoeo solet, cum res ab extra sapius satis videantur integræ, ad penitiozem vero demum indagationem imposturæ

postura atque glaucomata mercatoris sese produnt, quæ oculis antea (§. 9.) penitus sese subduxerunt.

§. 15

Prius (§. 14.), quippe experientia satis probatum, demonstratione ulteriori haud eget. Circa posterius permulta adferre possem, nisi brevitati studerem; sufficiant pauca exempla. Caryophilli raro ea, qua crescunt oleositate foeta, ad nos transportantur, plerumque enim vel in India, vel in ipsa Belgia olei maxima pars extrahitur, quo facto inertes isti redditus, bonis adhuc & genuinis iterum commiscentur, ut ab hisce & odorem & saporem rursus contrahant. Pari etiam fato atque injuria Cinamomum adficitur; nec quod horum olea aliter quam fūco infecta, & maximo opere adulterata ad nos deferuntur, id quod separatio artificiosa, & ad lancem chemicam curiose instituta satis superque a posteriori monstrat, ubi tam in dictis, quam etiam in Macis, Nucistæ, & Ligni Rhodii oleis, dimidia plerumque pars Olei cuiusdam expressi ad pondus augendum, admixta deprehenditur. Aliorum calidiorum, & penetrantiori resina præditorum oleorum destillatorum adulterationem, adfusione olei Terebinth. Pini, similisve levioris notæ perficiunt, quo in casu quidem fraus facile cognoscenda, difficulter vero vel plane non depuratio & separatio instituenda est. Fluit ex hisce regula: *olea aetherea in officinis, vel purificanda & separanda, vel sine hoc rite præstari nequeat, propriam manu elaboranda esse.* Sunt tamen adhuc quædam olea peregrina, quibus præ nostratibus laus sua longe manet, nempe Ol. Citri, Aurant. aliaque, ergo ex Italia omnino ad nos deferenda sunt. Hoc adhuc monendum, omnia olea destillata ab aeris, præsertim calidi accessu, anxie arcenda esse, quia alias, uti expressa ad rancorem, ita illa ad Terebinthinatam naturam, facile & brevi tempore transitum faciunt; omnia vero Terebinthinacea, sint vel per se, vel ob vetustatem, vel ob admixtionem talia, M. Sneam vehementer exagitant, & intensiorem corpori æstum conciliant. Sin ab aliarum rerum officis deturpata sint olea, pro istarum varietate etiam variam ista in-

patiuntur virium jacturam, ita ut ab officinalibus istis oleis
 æthereis non nisi rarissime salutare illi effectus expectandi
 sint, quos verâ, & facta rectaque asservata alias edere solent.
 Rhabarbari frustra carie exesa (§. 9) illiniunt istiusmodi im-
 postores mistura quadam ochrea, quo obtinent, ut tum co-
 lorem elegantem ruffum radix mentiatur, tum foraminula
 cariota in ipsorum superficie oculos alias ferientia oppilen-
 tur, horumque aciem fugiant. Simile glaucoma inter alia
 etiam præcipue Rad. Chinæ & Mechoac. alb. teredine con-
 sumptæ patiuntur, hac tantum differentia, ut fuci color colo-
 ri subjecti fucandi semper respondeat. Accedit, quod &
 sæpissime Rhabarbaro vero Rhapontici; Mechoacannæ albæ
 autem, Bryoniæ frusta adjiciantur, & sic una cum iis pro ve-
 ris venditentur. Gialappæ deceptores isti maximam resinæ
 partem extrahunt, & sic bonæ rursus commiscunt. Balsa-
 mum de Copaiva cum oleo amygdal. & nonnunquam cum
 oleo Templini; Balsamum Peruvianum Styrace liquido ali-
 isque officiiis; Crocum Cnico; Mercurium vivum plumbo;
 Mannam saccharo viliori, melle & amylo; Gummi Elemi
 Thure communi & Terebinthina; Resinam Gialappæ Colo-
 phonio; Spicam Indicam Spica gallica; Cortices Chinæ
 variis peregrinis corticibus atque quisquiliis; Semen Santo-
 nici semine Tanaceti & Abrotani; Mercurium sublimatum
 Arsenico; Cornu Cervi raspatum, rasura Cornu bovis;
 Oleum Nucistæ expressum sebo, medulla, butyro; Zibethum
 itidem butyro; Moschum sanguine usto, muscerda, pane
 usto, Ladano, similibusque quisquiliis; Balsama de Mecha
 & de Tolu Balsamo Copaivæ; Sarsaparillæ fasciculos variis
 intus quisquiliis adulterant. Usnea humanæ muscum offi-
 bus bovis vel equinis adnatum succenturiant. Floribus
 Sulphuris alii pulverem sulphuris crudi, alii vero, & qui-
 dem iniquiores defraudatores farinam tinctam, terram ci-
 trinam, arenam pulverisatam, aliave aliena pro pondere au-
 gendo admiscunt. Moscho & Zibetho inertibus evasis ni-
 dorem pristinum ope fœtoris latrinæ recuperare satagunt.
 Semini Petrosel. Maced. Semen Petrosel. ynlgaris, quod ta-
 men

men priori virtutibus longe inferius est, substituunt. Pro Ambra grysea vera, Ambram saepenumero factitiam, ex Storrace, Ala dulci, Succino, Ladano, Moscho, Zibetho, Ligno Aloë, farina oryzae, gum. Tragac. &c. paratam, longe vero post principia stantem, venditant. Lapidibus cancrorum veris subjungunt vel succenturiant factitios, ex terra alba Belgica, vel pulvere tubulorum, quibus pro hauriendo tabaci fumo uti solent, artificiose paratos, & certo instrumento vel typo ita formatos, qui vero nullum largiuntur sal volatile, uti veri. Castoreum in re medica magnum habet nomen, & hancce laudem satis quoque tuetur, quicquid etiam nonnulli contra istud in medium adferant; dolendum modo, id ipsum tam raro verum & genuinum in officinis proflare; vix enim credendum, quanta circa egregium hoc medicamentum occurrant glaucomata, atque offuciarum artificia. Dantur adeo subriles & artificiosi defraudatores, qui miscela quadam ex Mumia, resina, gummi ammoniaco, Galbano, sanguine pulverisato, pinguedine & pulvere Castorei veri, aliisque parata, pelliculas Castoreo vero detractas adimplere, & aperturas ope Ichtiocollae adeo curiose rursus coungere norunt, ut ne vestigium quidem harum remaneat; adeoque pro diversitate miscelae Castoreum verum magis vel minus accurate imitantur, ut saepe etiam emunctioris naris hominibus, & res satis bene alias judicantibus, minime fucatum videatur. Alias circa hoc subjectum occurrentes fraudulentias minus subriles & satis crassas, quippe facilius detegendas lubens praetereo, & sufficiat, eorum tantum fecisse mentionem, qui defraudandi artificium praeter reliquis calent. Adponere hic ad Castoreum verum & genuinum dignoscendum liceat Ottonis Cremonensis distichon, criteria Castorei boni eximie indigitans:

Gustibus exosum, grave, Castoreum pretiosum,
nigrum, nervosum, simulatque recens glutinosum.
Vocabulum *nervosum* in hisce praecipue differentiam praebet specificam, ubi nempe fibrae diversae tendinosae internae hinc inde sunt diductae & intertextae, id quod in Castoreo falso

falso & factitio nunquam deprehendere licet. Unicum hoc de Castoreo adhuc monendum: axungiam Castoris, ne axungia Castorei malitiose substituat, penitus ex officinis exterminandam esse. Sal Succini vix unquam purum vel non adulteratum obtinetur; sin a pulvere Succini, arena, oleo Succini pendeat caltratio, purificatio & secretio artificiosa facile locum habet; sin vero salibus peregrinis, v. g. sale culinari, sale ammoniaco, Cremore Tartari, saccharo Thomæo, similibusve, ad pondus augendum factum sit, ægre decens depuratio fieri poterit.

§. 16

Ut igitur *exotica* integra sinceraque inferantur in officinas, nec fraudulentia pharmacopæi, nec aromatopolæ dolo futile quid irrepat, hoc opus, hic labor est. Visitationes solennes scopo huic haud velificantur. Mox ad primum exoticorum in officinas ingressum res examinandæ sunt. Non igitur contemnendum est, quin potius laude dignum institutum istud quarundam rerum publicarum, ubi in officinis investitia aperire, & promere condereque prius haud licet, quam medici ordinari ea omnia penitus perlustraverint, & an bonæ notæ sint, probe examinauerint; sed dolendum eheu! hosce sæpe adeo pusilla instructos esse rerum naturalium examinandarum cognitione, ut in judicio de iis ferendo haud raro mirum in modum hallucinentur, atque turpiter se dent; sin vero medicus ad laudatam visitationem constitutus suo satisfaciat officio, & res non ab extra solum spectans, sed parenchymata quoque ipsarum perscrutans, judicium distinctivum de ipsis ferat, & minus apta rejiciat, non potest non magna exinde utilitas in rem medicam redundare.

§. 17.

Indigena ut sint bonæ notæ, & qualitatis incorruptæ; similiter & composita, ut rite parata, bona atque sincera profert, visitationes solennes quorannis instituendæ quodammodo officium faciunt. Verum, quantus proh dolor! abusus circa hoc quoque negotium versatur, conveniunt plerumque viri hunc

hunc ad actum constituti, consuetudinis tantum, fostrique gratia, nec non ad convivia celebranda. Memini quondam medicum talem visitantem a pharmacopæo quæsitum, cur res examinando, soli visui, odoratuique insistat, cum tamen per multa ope gustus melius dijudicari possint? respondisse: fieri id, ne lingua peregrinis infecta saporibus, meri postmodum hauriendi, eduliorumque gustum perdat. En quæso laudabilem visitationis ejusmodi scopum! sed transeant hujus generis mercenarii, linquamus illos, & ponamus, medicum hoc in casu rite suo præesse muneri, tamen mira quanta restant desideranda, nunquam enim omnis in officinis penus, omnesque camerae ob oculos ponuntur, quin potius res naucipendendæ retineantur occultæ, anxieque a pharmacopæo latentur.

§. 18.

Ad *compositorum glaucomata* detegenda sæpe emunctioris naris virorum judicia vix atque vix quidem sufficiunt, hinc sæpissime circa hæc soli pharmacopæorum integritati inniti debemus, minimum apodictice hunc vel illum dolum probare haud possumus. Generatim hic vituperandum est, quod vix unquam ingredientia bonæ notæ ad præparata atque composita impendantur, sed omni studio deperdita & viliora hunc ad scopum feligantur, cum tamen nullibi magis selectioribus opus sit, quam hic, ne totum compositum evadat mancum, vel prorsus nullius pretii. Agunt sæpissime medicorum istiusmodi ministri, ac si ipsimet compositionum essent auctores, addunt, detrahunt, substituunt, pro lubitu, itaque incertum reddunt medicamentum, quo inniti medicus ne utquam valet.

§. 19.

Circa *medicamentorum præparationem* pauca tantum adferam. Agmen ducat Mars, sive ferrum, cui tantus in re medica: usus, ut ceu heroicum medicamentum multis aliis, quicquid nonnulli obganniant, palmam præripiat, imo ausum dicere, sine quo medicina manca foret. Variis in odibus Mars in usus medicos cedit, qualiscunque vero præparandi & adhibendi sit ratio, semper purus & genuinus requiritur.

C

Qua-

Quatenus iste est corpus solidissimum & pharmacopæi operam prorsus eludens, scobs istius, five sic dicta limatura usui ad ultiores præparationes inservit. Fabri ferrarii hanc vendunt; ast quis nescit, ipsos eandem scopis convertere, quia inter limandum hinc inde sipatur, hoc autem modo variis illam ipsam inquinari quisquiliis. Ope ventilationis seu lotionis neutiquam satis pura evadit illa, sed multas adhuc commixtas retinet heterogeneas, aliorum metallorum, veneras nempe & aurichalceas particulas, partim ex ferruminatione, partim alio modo irreptas; ob nauseabundum saporis, & vim, qua gaudent, emeticam, ventriculo hæc parum inimicas. Id igitur agendum est, ut vel frustum chalybis boni subjiatur tortura limæ, scobsque sic obtenta pura chartis substratis excipiat, aut ab acuum confectoribus comparetur; vel sin limatura supra laudata heterogenea & quisquiliis referta a fabro ferrario emta fuerit, ope admoti Lapidis Magnetis separatio homogenearum ab heterogeneis fiat, sicque Martis limatura ad omnem usum medicum pura atque segura reddatur. Tandem & observandum est, alcooliificationi sin hæc subjiatur, id, ne denuo particulas aeneas in suum recipiat sinum, in ferreo peragendum esse mortario, neutiquam in aurichalceo.

§. 20.

Hæcce (§. 19.) demortariis dicta ad aliorum corporum durorum subtilisationem me trahunt, qualia videlicet sunt Corallia utraque, Mat Perlar, Conchæ, Crytallus mont. aliaque hujus commatis. Solent hujusmodi corpora dura ordinarie in mortariis aurichalceis in pulverem redigi, verum haud absque notabili virtutum alteratione & detrimto; non potest enim non hoc labore virulentia quædam adfricari istis, id quod sapor nauseosus, quem talia duriora ab admixtione particularum venerearum contrahunt, imo emesis ipsa a posteriori sæpe loquuntur. Ast vix vera causa medico in sensus recurrit, quin potius ad diætæ errorem, ad ægro-tantis idiosyncrasiam, ad viscerum debilitatem, ad morbi proterviam, ad naturæ motus symptomaticos criticosve, & ad nihil non refugiat, cum tamen, labores officinales, pyxi-desque

desque penitius paulo, & curiosius si inspicerentur, vera ple-
rumque causa in iis, remediisque ipsis deprehenderetur er-
roneis Verum non in adeo duris solum, sed etiam in cor-
poribus paulo minus coherentibus, quæ non tam contusione
vehementiori, quam tritura potius leviori lavigantur, v. g.
Lap. Cancr. C. C. usto, Testis ovarum, similibusque, tale
quid deprehendere licet; quippe quæ ob trituram istam a
metallico colorem induunt magis vel minus cinereum, mani-
festo indicio, in sinum suum ista recepisse particulas alias he-
terogeneas ipsis haud congruas Ex hisce ita se habentibus,
uti firmo stant talo, fluit porissima: præstare ad quampluri-
mos, imo ad omnes labores, in quibus mortario opus est,
ferrea præ aurichalceis, aures æque ac oculos feriendo magis
ad splendorem, quam ad utilitatem facientibus.

§ 21

Circa *circumcisionis negotium* alius adhuc occurrit error, in
eo nempe consistens, quod multa non sufficienter subtilisentur,
ita ut plus noxæ quam emolumenti exinde observetur.
Sint exempli loco Cinnabaris, Crystallus montana, alique
lapides sub pretiosorum nomine in officinis superbientes,
item Tutia, &c. Cinnabaris, gravissimum corpus, nisi in pollen
tenuissimum redigatur, & tantum ad gradum subtiliscitur, ut
ad radiorum solis accessum nullæ amplius adpareant particu-
læ micantes, proprio pondere ventriculi plicis & villis sese
insinuando julto diutius ibi subsistit, &, desideratum effe-
ctum ut edat, tantum abest, ut potius irritando & porulos
hinc inde obstruendo noxiæ magis evadat Simili modo se-
res habet circa lapides laudatos duriores, imprimis Crystal-
lum mont ubi tertium adhuc incommodum accedit, incu-
neatio nempe spicularum istarum acutarum, vi ejus non
possunt non spasmi, tormina, alique symptomata exsurge-
re Tutia in collyriis principem ut plurimum locum tenet;
nota est paroemia: non patitur lulum fama, fides, oculus;
hujus enim structura summæ est teneritudinis, quæ non amat
nisi similia summe nempe subtilia; quin itaque in Alcoholi
redacta sit Tutia, non potest non structuræ huic omnium
subtilissimæ læsionem magis accersere, quam averruncare,

C 2

hinc-

hincque adfectus in deterius ruere; id quod etiam de lapidis Calaminaris, scissilis, similiumque hunc in usum trahi solitorum inconueniente adhibitione valet. In simplicium pulverisatione pessimus etiam mos est, quod vix unquam res bona notæ ad hoc opus impendantur, nec non iusto majori pulveris quantitate, cum tamen plurima pulverifata brevi temporis decursu mutationem in deterius subeant, & partes laudabiles facile dimittant. Quæ ulterius circa triturationis negotium committuntur fraudes, ubi partim ad molem augendam, partim ad colorem exaltandum, Rhabarbarum & China de China cum amygdalis dulcibus, alia cum aliis conteruntur, dosin minimum reddunt incertam.

§. 22.

Noxæ, quas vasa ænea & aurichalcea siccioribus inter pulverisandum conciliant (§. 19. 20.), multo magis a *liquidis acris* & *acidis*, quorum coctio in eiusmodi ahenis, lebetibusve instituitur, contrahuntur. Quid enim tunc solutioni partium venerearum obstat, cum acidum istarum genuinum sit menstruum? & certe haud raro tanta earum facta est solutio, ut etiam sapor nauseabundus, ipsique vomitus eas satis a posteriori manifestent. Hinc fit, quod sæpius medicamenta alias innocentissima, manifesta nocendi facultate polleant (§. 20.), qualem censum subeunt syrupi acidi, ut acetosæ, acetosellæ, granatorum, de agresta, acetosif citri, berberum, ribium; oxymel & simplex, & squillit. pulpa marindorum; imo syrupus rosar. solut. haud raro hanc ob causam in tenerioribus emeticus visus est. Nonne sordidissima est avaritia, rem ad ægri salutem vergentem negligere, quæ tamen paucis expediri posset grossis, obductionem scilicet vasorum æneorum stanno instituendam, quæ satis impedit, quo minus ventriculo obesse possit medicamentum coctione in ipsis paratum. Talia urgerè medico inter est: non sufficit enim, scripsisse formulas, de cætero vero famam suam, ægrotantiumque salutem relinquere fidei pharmacopæi, quæ tamen perpusilla haud raro esse solet.

§. 23.

Fugiuntur sæpe medicamenta ceu noxia, quæ tamen non

non nisi ob *ineptiam præparationem* talia evadunt. Aloën dif-
famant nonnulli, ceu nimis calidam, acrem, irritantem ;
hæmorrhoides, tormina, spasmos post se relinquentem,
adeoque usui tuto minus ancillantem, cum tamen sinistri
& incongrui, quos edit effectus, solum a neglecta præpa-
ratione propullulent ; desideratur ad usum medicum quam-
plurimum lota, per menstruum aqueum soluta, gummosa,
blanda, partibus acribus, resinosis, ventriculo minus con-
gruis, & præcipuum tenesmi illius hæmorrhoidalis aucto-
rem constituentibus orba ; quæ vero præparatio non nisi
rarissime in officinis peragitur, ubi semper Aloë cruda, sibi
relicta, depurata substituatur, adeoque & æger & medicus
decipiuntur. Simili modo Antihecticum Pot. Mercurius
dulcis, aliaque plura, non nisi ob præparationem non rite
peractam nonnunquam minus tuta evadere solent. De
Antihectici Pot. & Mercurii dulc. genuina præparatione
vid. ILL. & MAGNIF. D. PRÆSIDIS *Institut. Chemia* pag. 166. & 147.

§. 24.

Liquor C. C. succinatus heroicum sane medicamen-
tum præbet, quicquid ofores obganniant, modo rite para-
tus sit, quod vero fordidam ob avaritiam rarius contingit ;
requiritur enim salis succini ceu acidi tantum, quantum ad
salis volatilis C. C. ceu alcalici punctum saturationis obti-
nendum sufficit. Nisi igitur hoc rite observetur, neuti-
quam liquor mediis laudabilis, sed alcalicus magis, & hu-
mores fortius exagitans, obtinetur. Sola etiam sinistra præ-
paratio in culpa est, quod liquor hic a multis ægris, im-
primis paulo delicatioribus, aversetur ; si enim utrum-
que sal oleo suo graveolente foetido expers, & purum
hunc in usum traheretur, non posset non medicamentum
magis commendabile, & gustui minus exosum consurgere.
Arcanum Tartari, laudatissimum præberet in rebellionibus
morbis remedium, sin, uti est artis, in officinis semper præ-
pararetur ; sed & hoc raro contingit ; genuinum istud pa-
randi modum ILL. & MAGNIF. PRÆSES egregie docuit in Spe-
ciali Dissertat. *1. Arcano Tartari, sive Sale Essentiali Vini*, An.
1730. edita. *Essentias Succini, Myrrhæ, & Mastichis pa-*
randi,

C 3

randi, vari sunt modi, quos inter communissimus est ille, ubi cum sale alcalico peragitur extractio, cui ad internos quidem usus locus est, haud vero externe, ad ulcera & vulnera. Hinc laudata preparatio vel plane non admittenda, vel alia quoque ad externos usus instituenda, & seorsim hæc essentia asservanda est.

§. 25.

Syrupus flor. Tunic. sola infusione parari debet; dolus ergo est, cum caryophilli aromatici petiolæ inclusi ad odorem saporemque exaltandos addantur; eit enim hujus syrupi usus nonnunquam in talibus casibus, ubi minima calescentia congestionem atque nocivam exagitationem M. Sæ inferre valent. Syrupus fl. violarum per infusionem rite paratus egregie lenit atque demulcet; contrario vero modo ferres habet, si per infusionem ex floribus Cyani & radice ireos florent. imitatur Penitus infamis ad usus internos est ille, qui ex Lacca musica, & radice ireos florent. paratur; præter colorem enim nil veri analogon habet, quin potius nocivi quid ex materia ista tinctoria in sinu suo gerat.

§. 26.

Etiã circa *aquarum destillationem* quædam monenda veniunt. Aqua fl. rosar. principem fere locum tenet in collyriis, cum vero oculorum istructura tenerrima, vetet acria, salta, quippe a quibus potius noxam quam emolumentum trahit, facile patet, ablegandam aquam rosarum ex floribus sale conditis prolectam, & istius loco ex recentibus destillatam ad hosce usus introducendam esse. Aqua cerasor. nigr. quæ ex nucleis persicor. amygdalis amaris, vel horum tantum magmate ab expressione olei relicto, parari solet, non æquipollet virtutibus aquæ cerasorum veræ, hæc enim præ ista multo magis temperans est. De cætero, vegetantia non omnia promiscue eundem destillandi modum admittunt, alia enim macerationem, digestionemque magis vel minus postulant; alia statim post collectionem, absque digestionem prægressa destillari amant, alia vero plane nullas communicant aquæ per destillationem prolectæ, virtutes, contra vero decoctioni magis vel minus fortiori instituendæ

stituendæ aptiora existunt, quodvis pro partium constituen-
tium textura & modulo. In utramque partem quotidie pec-
catur; omnia sæpe eodem plane modo, apta aque ac ine-
pta pari fato adficiuntur, absque ullo habito circumstan-
tiarum respectu. Quot quæso destillationi subjiciuntur sub-
jecta, saltem ad farraginem in officinis adangendam, & in
quibus vix granulum virtutis specificæ detegendum, quippe
quæ in fixioribus tantum consistit partibus, quæ coctionis
fervore elevari non valent, adeoque ad transcendendum
alembicum minime aptis.

§. 27.

Progredior a simplici ad aliam destillationem, majori
opera, & vehementiore Vulcani auxilio peragendam, *Spiri-
tus Tartari* scilicet. Citra ullum est dissensum, salia media na-
turæ humanæ admodum esse amica, ita ut GALENVS ipse suo
jam tempore ista balsami naturalis titulo insigniverit. Multo
magis prædicatum hoc valet de spiritu Tartari, quippe medio
non solum, sed & manifesto balsamico, sin integer atque ge-
nuinus ille sit, quod vero rara avis est. In paucis officinis pro-
pria elaboratur manu, sed ab aliis fide minime dignis is ipse
sæpe comparatur. Obtinetur sic minori quidem sumptu, magis
vero adulteratus, imo sæpe tantopere defraudatus, ut vix ana-
logiam ab extra cum spiritu Tartari vero habeat. Adfun-
dunt enim istiusmodi impostores spiritui huic largissima ma-
nu vinum vilius, imo sæpe aquam ipsam, usque dum enormi-
ter dilutus redditus fuerit. Magis infames sunt ii, qui mixtum
plane peregrinum pro spiritu Tartari venditant; agitant sci-
licet spiritum C. C. cum oleo foetido Tartari satis diu hinc
inde, putantes, istum hoc modo pristinum odorem atque
indolem exuturum, & novam in sinum suum recepturum
fore, hinc decantato rursus ab oleo spiritui, aquæ vel vini
villioris largam quantitatem, pro ulteriori dilutione admi-
scent. Sunt inter pharmacopæos, qui charybdin vitare ge-
stientes in scyllam incidunt: ad genuinum nempe spiritum
Tartari obtinendum, destillationem ipsimet quidem insti-
tuunt, verum cum ob sordidissimam avaritiam (§. 26) vix un-
quam contenti sunt iis, quæ natura ipsa in res posuit, ipso-
rum

rum famuli ipsimet defraudatores evadunt, dum ad contentionem declinandam, avaritiæque magistrorum satisfaciendum tantum vini vel aquæ adfundunt, ut pondus desideratum adimpleatur.

§. 28.

Modo dictum (§ 27.) stratagema famulorum pharmaceuticorum sapissime, & præsertim quoque circa *oleorum aetherorum æstillationem* occurrit, ubi res plane alieni moris redduntur, quibus inniti medicus nullatenus potest Nil profecto intolerabilius est jactitatione illa, ubi ad compositorum integritatem defendendam manu propria sese ipsa elaborasse pharmacopæi contendunt, cum tamen sæpenu-mero multo minor iisdem sit fides, quam ab extra allatis. Quid quæso sæpe oleum chamomillæ propria manu elaboratum, & de cujus integritate atque colore cœruleo elegantissimo tantopere gloriari solent, aliud est, quam oleum petreæ super floribus chamomillæ abstractum? hinc sapissime id ipsum, quod (§ 15.) de oleis peregrinis dictum est, de propria etiam eorum elaboratione valet; ubique enim desideratur rerum copia, quomodo vero producta sese habeant, an bona sint, anve mala, proh dolor! haud curatur. Qualia quæso incomparabilia obtineri possent medicamenta, sin lege artis, prudenter, diligenterque ea præpararentur, siquæ mens esset, ægri saluti magis, quam marsupio implendo velificari. Exempli loco, & instar omnium esse potest oleum bacc. juniperi, quippe quod præstantissimos edere possit effectus, modo genuinum, & absque olei templini vel pini admistione obtinendum esset, quod vero rarissime, si unquam fit; id quod ex viliori ipsius pretio patet; examen enim chemicum satis superque monstrat, non tantum hisce baccis inesse olei quantitatem, ut divendi tali vilis pretio possit. Ulteriori exemplorum illustratione supersedeo.

§. 29.

Præcipue in *prescriptione remediorum pretiosorum* parce ut agat medicus, necesse est; & quum firmo stet talo, majus illa ipsa emolumentum pharmacopæi marsupio adferre, quam ægrotantis corpori, ea, quantum potis est, fugiantur.

Sin

Sin vero æger absolute decipi, nec ullum fere, nisi auro & gemmis superbiens medicamentum pro efficaci habere velit, descendere in ipsius desiderium medicus facile poterit. The-
 sin istam. minus pretiosa sæpenumero palmam præripere pre-
 tiosissimis, callent, & defendunt quoque pharmacopæi, &
 hanc ob causam, si litera scripta lapidem Bezoar orienta-
 lem desiderat, ii occidentalem; sin margaritas, ii matrem
 perlarum; sin pulverem Bezoard Senn ii alium minoris pre-
 tii; sin Essentiam dulcem Hall ii Tincturam Coralliorum;
 sin gemmas, ii lapides cancr. vel crystallum montanam; sin
 spiritum, & sal vol viperarum, unguar alces, vel cranii
 humani, ii spiritum & sal vol. C. C; sin ossa de corde cervi,
 ii C. C. philof. &c extemplo succenturiant, adeoque impen-
 sis parcent, interim tamen nihilo secius ita rerum pretia ex-
 pofcunt, ac si quam accuratissime secundum præscriptionem
 parata fuissent remedia. Nec in detractone & substitutio-
 ne solum, verum etiam in diligenti dispensatione & ipsa præ-
 paratione peccant, ita ut haud raro æger medicamentum
 adsumat futile pro utili; quod præprimis fit, quando v g. bre-
 vitati studentes decoquunt, quæ per infusionem tantum pa-
 rari debuissent, vel decocta ipsa non lege artis parant, omnia
 statim promiscue conjiciendo, & in vase aperto laborem su-
 scipiendo, unde non possunt non partes præstantiores vola-
 tiles certo certius in auras avolare, cum ipsarum cum reliquis
 cohesio ebullitionis calori ferendo minime par sit, adeoque
 præter partes terrestres nil remaneat. Non vero volatilia
 solum, sed alia quoque coctionem renuunt. Exempli loco
 sint folia sennæ, quæ coquendo lentorem nimium edunt, me-
 diante quo molestias sæpe ipsorum brodium ventriculo atque
 intestinis infert, quamobrem infusione saltem id parandum,
 vel sin coctione paratum fuerit, haud fortiter id exprimen-
 dum, quo modo molestiæ illæ quadantenus præcaveri pos-
 sunt, nisi folia sennæ frustulosa, stipitibus referta & minus
 selecta hunc in usum recepta fuerint, quippe quæ minus pur-
 gant, ventriculo veronegotium faceflunt, & flatulentias
 inferunt.

D

§. 30. Pæ

§. 30.

Palato quoque dandum est aliquid, adeoque praprimis etiam gratia medicamentorum urgenda venit, ne sapore, odoreve gravia (§. 24.), ægrisque exosa evadant. Censum hunc inter alia subit Mixtura ista, simplex quidem salutata, revera vero magni & multiplicis usus, & qui profecto magis egregius adhuc foret, si Spiritus Vitrioli ad istam sumeretur sulphureus, qualis ab inventore hujus medicinae, chemicorum parente PARACELSO, hunc in finem requiritur; quod vero rarissime, si unquam, fit, cum paucissimi partes volatiles Vitrioli in apicum producere & rite separare norint. Dantur ægri, qui averfantur hoc medicamentum, ubi plerumque ratio illico ex idiosyncrasia peti solet, verum haud immerito reor, sæpenumero ipsius odorem, saporemque gravem in culpa esse, quæ vero qualitas exosa & nauseosa solummodo a spiritu Tartari proficiscitur. Lubens quidem fateor, absque virum jactura nunquam penitus auferri posse qualitatem istam sulphuream, quæ spiritum laudatum ingrato illo foetore inficit; interim tamen ex parte fieri id potest, modo Tartarus hunc ad laborem recipiatur purus, lotus, rhenanus, vel quod ex mente ZWÖLFFERI præstat, per crystallificationem depuratus & defecatus; sic enim quisquiliæ variæ in eo hærentes separantur, & non potest non minus graveolens prodire spiritus; cuius dein gratia, rite peracta ab oleo foetido separatione, haud parum adaugetur. Fusius & ex instituto de Mixtura simplice egit Cel. RVD. IAC. CAMERARIUS in Dissertat. an. 1720 habita. Penitus igitur ablegandus est mos ille, ubi nonnulli Tartarum istum feculentum & pulverulentum, quisquiliis permultis refertum, vulgo Floß dictum, ad spiritum Tartari parandum impendere solent; quo minus enim Tartarus est purus, & quo magis terrestris, amurcosus, pinguis, eo minorem spiritus quantitatem edit, eoque vero largior olei foetidi pars in hunc resultat. Patet hinc, Tartarum ex vino albo palmam tenere, ex rubro vero natum stare post principia.

§. 31.

Quia ex duobus malis minus eligere præstat, semper pro-

propria manu in officinis elaborata præferre longe velim iis, quæ a destillatoribus, fraudulento admodum hominum genere, venundari solent. Quæcunque ab iis desideras, præsto sunt, & licet binas tantum lagenas secum circumvehant, tamen ex iis omnis generis spiritus acidos porrigunt. Ex unica tantum capsula promunt Sal absynthii, sal fumar. sal C. Ben. sal genistæ, & nullum non. Venum offerunt sal essentialiale acetosellæ, cujus tamen uncia una ultra drachmas sex salis marini continet. Alias ipsorum fraudulentias jam prætereo.

§. 32.

Pervenio jam ad *salia plantarum per incintrationem parata*. Hæc in se & sua natura omnia sunt alcalicæ naturæ. Desiderantur a nonnullis crystallifata, cum tamen alcalicorum crystallificatio pari prematur difficultate, ac æthyopis dealbatio; hinc ad scopum hunc obtinendum varia impenduntur artificia, unde non possunt non totidem fere salium istorum exurgere differentiarum, quot sunt officinarum. Non quidem in se noxia evadunt per tales præparationes istiusmodi salia, interim tamen nunquam certus esse potest de medicamenti effectu medicus, quia nescit, an sal sit perfecte medium, vel ad hanc, vel ad illam indolem magis vergens. Præterea pertinent salia plantarum ad ea, quæ medicamentorum farraginem præter necessitatem adaugent, & quibus plerumque salva conscientia in officinis carere possemus; si enim unicum vel alterum tantum habeas, habebis fere omnia; minimum in illis non nisi difficillime quidquid specificæ virtutis ex planta superstitiis demonstrare poteris.

§. 33

Medicamentorum officinalium farraginem ulterius adhuc præter necessitatem, præterque utilitatem adaugent *ferri & magisterii*, quorum simplicia ipsis in suo genere evidenter præpollent, cum per tales præparationes ob elutriationem salium domesticorum non solum castrentur, sed & pretiosiora reddantur ista.

§. 34.

Externa vario quoque modo castrantur. Emplastris, ut

Oxycroceo, Diachylo c. g. item de Galbano crocato Myns. crocus detrahitur, ipsiusque loco pulvis Curcumæ vel terræ Orlean admiscetur, æque ac ingrederetur crocus coloris saltem gratia Spiritui formicarum inepte spiritus Lumbric. terrest. substituitur; hic enim virtutibus isto, quippe partibus volatilibus acidis & egregie ballamicis gaudente, longe est inferior.

§ 35.

Haud leves etiam occurrunt circa *vegetabilium collectionem* errores, medicis magis quam pharmacopæis imputandi, & ex neglecto studio botanico scaturientes. Asservantur enim sæpenumero, quæ sub hoc vel isto nomine a rhizotomis allata, laudataque fuere, licet toto genere a vero aberrant. Horum moderator medicus jure meritoque esse deberet, qui vero sæpe vel ipsemet perpufilla instructus est scientia botanica, vel rem haud ægre fert, inspectionemque officinarum plane negligit.

§ 36.

Ad medelam rite peragendam multum etiam confert concinna & apta *formularum præscriptio*, ut scilicet nec contraria & sese invicem destruentia, nec inæqualiter semet amplexantia commisceantur, contra quod tamen præceptum multiplici modo peccari solet. Talibus erroribus fusius inhærere mihi non est volupe; iis saltem insitito medicamentis fluidis, in quibus præcipitatio partium principum præter spem medici contingit. Relinquit ita æger sedimentum, pro inutiles istud habens, supernatantem vero liquorem solum adsumit, qui reliquorum tantum menstruum, vehiculumque constituit. Exempli loco sint mixturæ ex essentiis & tincturis talibus, quarum altera aquoso, altera spirituoso parata est menstruo: vel ubi gummosa resinosis, salina spirituosis junguntur. Talibus inconcinne commixtis certo certius alterum alteri præcipitationem conciliabit. Ut igitur res amice sese complectantur, nec disunionem rursus subeant, omnis impendenda est præcautio. Medico physico, leges hydrostaticas callenti, quicquid faciendum sit, facile in mentem recurret. Errori tali ut obviam eatur, vid. cel. **HAMBERGERI**
Elem.

Elem. Phys. (§ 229.) ubi, quid ad præcipitationem præcavendam, vel ista jamjam facta, ad perfectam rursus unionem præstandam, agendum sit, regula datur.

§. 37.

Manca sæpe medicamenta redduntur ex *insufficienti parvum constitutarum cognitione* (§ 26), quando nempe menstrua non satis apta, scopoque minus ancillantia, pro essentiarum extractione adhibentur; hinc sæpius fit, ut Tincturæ & Essentiæ tantum partem quandam essentialem subiecti contineant, reliqua vero pars una cum magmate rejiciatur. Spiritus vini ipse non omnia omnia recludit. Loquitur id aperte Tinctura Gialap. Turpethi vegetabilis &c. Hæc spiritu vini rectificatissimo paratæ minus, cum simpliciter rectificato vero fortius purgant. Ubi itaque subjectum in sinu gerit meras partes inflammabiles, ibi alcohol; ubi vero salinæ una adsunt, ibi spiritus vini simplex officium facit; sic enim omnes, quæ desiderantur dotes, simul impetrantur.

§. 38.

Nec omittenda est cautela, quod nunquam concedi debeat, ut medicamenta in tabernis publicis parata, *absque signatura*, vel adnotato adhibendi modo ægris adportentur. Quot enim errores, quot tristes casus hac ex negligentia permanent, quotidiana proh dolor! loquitur experientia. Novi, binis in eadem domo decumbentibus ægris, emplastrum de meliloto viro adplicatum, cui medicus velicatorium in musculis gastrocnemiis suaserat, emplastrum vero cantharizatum matronæ, cui angina detentæ emplastrum de meliloto destinatum fuerat, subsequente hinc presso pede in hac per totius non solum colli, sed & capitis, imò thoracis peripheriam excoriatione. Alia matrona, ex lapidis icu, capitis vulnere febreque superveniente laborans, vehementissime discruciabatur, quum loco vasis, essentiam balsamicam pro vulneris tractatione paratam, continentis, aliud deprehenderetur, cui liquor fortis, mineralis, acidus, ad potum acidulandum destinatus inerat. Senex quidam sponsæ juvenulæ prima nocte debitum connubiale vegetius præitare

stare gestiens, aphrodisiacum validum sibi parare curat; eodem die pro viro alio juveni purgans paratur forte; uterque vesperi suum ex officina petit pharmacum; sed en errorem, minus quidem infaustum, magis tamen ridiculum, effectusque a neutro horum expectatos. Senex enim & rhorum & sponsam mirum in modum ex purgante adsumto per guttur tam superius quam inferius inungit; vir juvenis vero in se jam satis ad exercitium venereum vegetus, miris ulterius divexatur stimulis. Uterque in causam inquirens detegit, omnem in pharmacopæum ob neglectam signaturam redundare culpam. Fœminam haud inferioris ordinis, mixturæ cosmeticæ hauritum, evidente cum valetudinis discrimine pro mixtura interna a medico celebri ordinata, per coloris identitatem deceptam, ingurgitasse memini. Centenos similes errores, similiaque fata adhuc adferre in proclivi esset, nisi pagellarum angustia id impediret; quamobrem plura lubens jam mitto.

§. 39.

Tandem & haud abs re erit, coronidis loco dicere, nil magis erroribus in medicamentorum præparatione, æque ac dispensatione obstetricari, quam *neglectam* apud pharmacopæos, eorumque famulos, discipulosque *lingue latine culturam*. Cum enim omnia iis pro norma laborum data, hoc idiomate conscripta sint; ejusmodi vero homines haud raro legere hasce literas vix calleant, ne dicam intelligere; non possunt non frequentissimi, & sæpius gravissimi ex tali ignorantia errores proficisci; quorum itidem adferri haud pauca possent exempla, nisi odiosa ista forent. Hic rursus in medicos ipsos & præsertim in physicos ordinarios culpa redundat, quippe quibus vi officii incumbit, etiam hoc loco omnes præcavere errores, & nulli ad arteo pharmacæviticam addiscenda concedere accessum, nisi sufficienter linguam hanc summe necessariam calleat.

T A N T V M.

ERRATA.

Pag. 2. lin. 24. leg. quos. lin. 31. leg. cœlestis. Pag. 4. lin. 27. leg. pharmacopola. Pag. 5. lin. 14. leg. præparare. lin. ult. leg. noobitant.

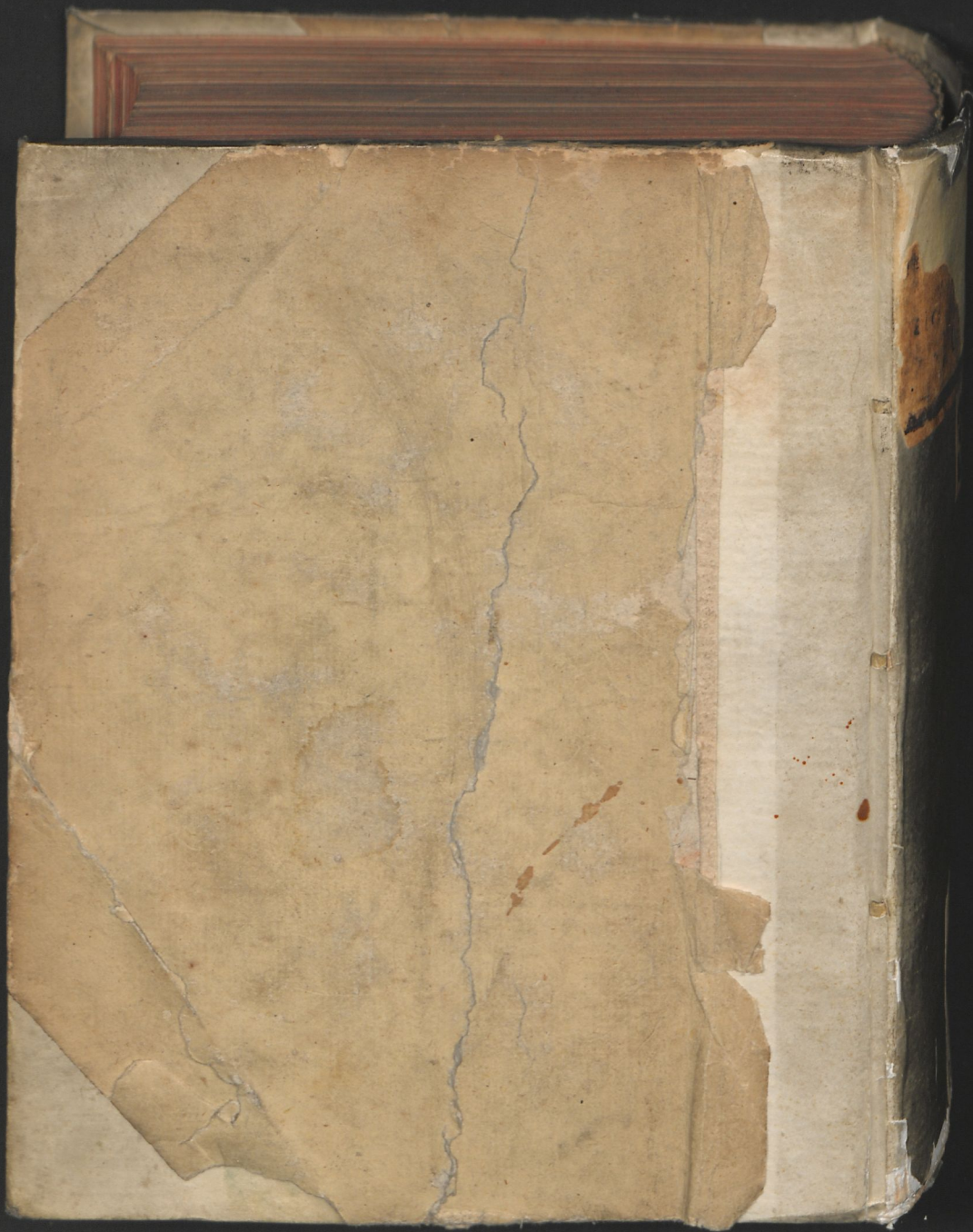
01 A 6509

ULB Halle

002 931 249

3

Inches

Centimetres

Farbkarte #13

B.I.G.

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

27.

Q. D. O. M. B. V.
DISSERTATIO INAUGVRALIS MEDICA

DE
**NOXIIS QVIBVSDAM
CIRCA MEDICAMENTA
OFFICINALIA.**

QVAM
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO
DOMINO

GVILIELMO HENRICO

DVCE SAXONIAE, IVLIIACI, CLIVIAE, MONTIVM, ANGARIAE,
WESTPHALIAE RELIQA,

AVCTORITATE ET CONSENSV GRATIOSISSIMAE FACVLTATIS MEDICAE
IN ALMA SALANA
PRÆSIDE

HERM. FRIDER. TEICHMEYERO

HÆREDITARIO IN CAMSDORFF ET WENIGEN-JENA,
PHILOS. ET MED. DOCT. ANAT. CHR. ET BOTAN. P. P. O. SERENISS. SAXON. DVCVM VINAR.
ET ISENAC. CONSILIARIO AVL. ET ARCHIATRO, ACAD. NAT. CVRIOS. IMPERIAL.
LEOPOLD. CAROL. ET REG. SOC. SCIENT. BORVSS. SODALI,

PATRONO PRÆCEPTORE ET HOSPITE PIE VENERANDO
PRO LICENTIA

SVM MOS IN ARTE MEDICA HONORES INSIGNIA ET PRIVILEGIA
DOCTORALIA MORE MAJORVM LEGITIME CAPESSENDI
PVBLICÆ ERVDITORVM DISQVISITIONI EXPONIT

AVCTOR
SIGISMVND. IACOB. HOCHSTETTERVS
BVRGSTALLO WVRTTEMBERG.

IN AVDITORIO MEDICO, HORIS ANTE - ET POMERIDIANIS
AD DIEM XXXI. MAJI MDCCXXXIIX.

JENÆ, LITTERIS CHRISTIAN. FRANCO. BVCHII.